HZTTRMY
HOZIRGI ZAMON TA'LIM-TARBIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: MUAMMO VA YECHIMLAR"
XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
DENOV, 10-OKTABR 2025 YIL
in-academy.uz

ТАРБИЯИ МАЪНАВИИ НАСЛИ НАВРАС ДАР РУШДИ ТЕХНОЛОГИЯҲОИ ЗАМОНАВӢ

Ғаффорова Мубина Абдурашид қизи
Донишкадаи соҳибкорӣ ва педагогикаи Деҳнав Факултети педагогика равияи таҳсилоти ибтидоӣ, донишҷӯи соли дуюми гурӯҳи 108-БТ.
Email: gafforovamubina06@gmail.com
тел: +998940637406
https://doi.org/10.5281/zenodo.17337960

Аннотатсия. Мақола ба таҳлили масъалаи тарбияи маънавии насли наврас бахшида шудааст. Дар он нақши оила, мактаб ва муҳити иҷтимоӣ дар ташаккули шахсият равшан карда шуда, бо иқтибос аз асарҳои бадеӣ ва илмӣ тасдиқ мегардад.воситаҳои иттилоотӣ, шабакаҳои иҷтимоӣ ва технологияҳои таълимӣ метавонанд ҳам таъсири мусбат ва ҳам манфӣ расонанд. Барои инкишофи дурусти маънавият истифодаи босамар ва назоратшавандаи технологияҳо зарур аст. Тарбияи маънавии насли наврас дар шароити рушди босуръати технологияҳои иттилоотӣ баррасӣ шудааст, зарурати ҳамоҳангсозии воситаҳои рақамӣ бо арзишҳои маънавӣ ва фарҳангиро нишон дода, роҳҳои тарбия ва муҳофизати наврасонро аз таъсири манфии муҳити иттилоотӣ тавзеҳ медиҳад.

Калидвожаҳо. маънавият, тарбия, шахсият, насли наврас, оила, мактаб, ахлоқ,арзишҳои маънавӣ.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the issue of spiritual education of the younger generation. It clarifies the role of the family, school and social environment in the formation of personality, and confirms it with quotes from literary and scientific works.Information media, social media, and educational technologies can have both positive and negative effects. Effective and controlled use of technologies is essential for proper spiritual development.The spiritual education of the younger generation is discussed in the context of the rapid development of information technologies, showing the need to harmonize digital tools with spiritual and cultural values, and explaining ways to educate and protect adolescents from the negative effects of the information environment.

Keywords:spirituality, upbringing, personality, young generation, family, school, morality, culture technology, social media, education, moral values.

Аннотация. Статья посвящена анализу проблемы духовного воспитания подрастающего поколения. В ней раскрывается роль семьи, школы и социальной среды в формировании личности, подкрепляемая цитатами из литературных и научных произведений. Информационные медиа, социальные сети и образовательные технологии могут оказывать как положительное, так и отрицательное воздействие. Для полноценного развития духовности необходимо эффективное и контролируемое использование технологий. Рассматривается духовное воспитание подрастающего поколения в условиях стремительного развития информационных технологий, показывается необходимость согласования цифровых инструментов с духовными и культурными ценностями, а также объясняются способы воспитания и защиты подростков от негативного воздействия информационной среды.

Ключевые слова: духовность, воспитание, личность, подрастающее поколение, семья, школа, нравственность, культура, технологии, социальные сети, образование, духовные ценности.

Маънавият пояи асосии рушди шахсият ва ҷомеа мебошад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ ҳифзи арзишҳои миллӣ ва ахлоқии насли наврас муҳимтарин вазифаи мактаб, оила ва ҷомеа ба шумор меравад.Маънавият ҳамчун асоси тарбия «Маънавият маҷмӯи арзишҳои ахлоқӣ, фарҳангӣ ва илмӣ мебошад, ки ҷаҳонбинӣ ва рафтори шахсро муайян месозад» Нақши оила«Оила муҳити аввалини тарбиявӣ буда, тарзи рафтор ва ҷаҳонбинии кӯдак аз муносибати падару модар вобаста аст» Саъдӣ низ дар «Гулистон» фармудааст:> «Кӯдак чун навъе набошад, падару модар ӯро ба адаб оранд» Ин нишон медиҳад, ки масъулияти асосии тарбия аз оила оғоз меёбад.Мактаб бояд на танҳо донишомӯз, балки мактаби маънавият бошад, ки ҷавононро ба арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ ҳидоят кунад Садриддин Айнӣ дар «Мактаби кӯҳна» аҳамияти муҳитро чунин баён кардааст: «Муаллимони мактаби кӯҳна бештар ба саводомӯзӣ машғул буданд, вале ба ахлоқ ва Маънавияти шогирдон камтар таваҷҷуҳ мекарданд» Аз ин иқтибос бармеояд, ки мактаб бояд бо таълим якҷоя тарбияи маънавиро низ таъмин кунад.Тарбияи маънавӣ яке аз самтҳои муҳимтарини раванди тарбия ба ҳисоб меравад. Он маҷмӯи тадбирҳоест, ки ба ташаккули ҷаҳонбинӣ, ахлоқ, виҷдон, ҳисси зебоишиносӣ, инсондӯстӣ ва худшиносии шахс равона шудааст. Маънавият пояи асосии камолоти инсон ва ҷомеа мебошад.Вазифаҳои тарбияи маънавӣ Ташаккули ҷаҳонбинии солим – фаҳмиши дурусти зиндагӣ, таърихи миллат, арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ. Рушди ахлоқ – тарбия намудани эҳтиром ба калонсолон, меҳрубонӣ ба хурдсолон, ростқавлӣ, одоби муошират.Инкишофи ҳисси худшиносӣ ва ватандӯстӣ – эҳсоси ифтихор аз Ватан, забон, фарҳанг ва анъанаҳо. Таҳкими масъулият – эҳтиром ба қонун, иҷрои вазифаҳо ва одоби шаҳрвандӣ. Пайдо кардани зебопарастӣ ва инсондӯстӣ – дӯст доштани санъат, илму маърифат ва арзиши инсон.Роҳҳо ва воситаҳои тарбияи маънавӣ Оила – аввалин мактаби маънавият; муҳаббат, эҳтиром, одоби муошират аз оила сарчашма мегирад. Мактаб – омӯзиши илм, қоидаҳои ахлоқ, ҳамкории ҷомеа ва ташаккули ҷаҳонбинӣ.Маданият ва адабиёт – хондани осори классикон, шиносоӣ бо мероси фарҳангӣ ва санъат.Дини ислом (ва дигар арзишҳои динӣ-ахлоқӣ) – тарғиби инсонгароӣ, адолат, ростқавлӣ ва раҳму шафқат.Ҷомеа ва муҳит – таъсири гурӯҳҳои иҷтимоӣ, воситаҳои ахбори омма ва шабакаҳои иҷтимоӣ.Аҳамияти тарбияи маънавӣ Барои рушди шахсият ва худогоҳии миллӣ замина фароҳам меорад. Ба таҳкими ваҳдат, дӯстӣ ва ҳамзистии осоишта мусоидат мекунад.Ба ҷавонон дар интихоби роҳи дурусти ҳаётӣ, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва муқовимат ба таъсирҳои манфӣ кумак мерасонад.Ҷомеаро аз бегонапарастӣ, тафриқа ва зӯроварӣ муҳофизат мекунад.

Роҳҳои баланд бардоштани тарбияи маънавӣ чунонки мегӯянд«Бе маърифат ва Маънавият на давлат пеш меравад ва на шахсияти комил шакл мегирад» Аз таҷрибаи адабӣ низ бармеояд, ки илму маърифат ва ахлоқ бо ҳам зич пайваст мебошанд.Технологияҳои таълимӣ ва маърифатӣ китобҳои электронӣ, платформаҳои таълимӣ барномаҳои таълимии интерактивӣ Филмҳо ва васоити фарҳангӣ бо арзиши тарбиявӣ Тарбияи маънавӣ яке аз омилҳои муҳими рушди шахсият дар ҷомеа мебошад. Асри XXI бо суръати баланди пешрафти технология тавсиф мешавад, ки ба ҳаёти

ҳаррӯзаи кӯдакон ва наврасон таъсири бузург мерасонад. Технологияҳо дар баробари имкониятҳои васеи омӯзишӣ ва иттилоотӣ, ҳамчунин хатари пастшавии арзишҳои маънавӣ ва ахлоқиро низ ба миён мегузоранд.Аз як ҷониб, интернет ва шабакаҳои иҷтимоӣ имконият медиҳанд, ки наврасон ба сарчашмаҳои гуногуни дониш дастрасӣ дошта бошанд, малакаҳои коммуникатсионӣ ва таҳлилиашонро рушд диҳанд. Ин раванд дар сурати роҳнамоии дуруст метавонад ба ташаккули шахсияти маърифатӣ ва маънавӣ мусоидат кунад вазифаи асосии омӯзгорон ва волидон ин аст, ки бо истифода аз технологияҳои муосир ба рушди маънавии насли наврас мусоидат кунанд, роҳҳои дурусти истифодаи онҳоро омӯзонанд ва муҳити маънавии солимро таъмин намоянд.Дар шароити ҷаҳони муосир рушди технологияҳои иттилоотӣ ва рақамӣ бо суръати баланд идома дорад. Ин раванд имкониятҳои васеъ барои таҳсил, иртибот ва дастрасӣ ба дониш фароҳам меорад. Бо вуҷуди ин, таъсири технология ба насли наврас дуҷониба аст: аз як тараф имкони худшиносӣ, омӯзиши самаранок ва васеъ кардани ҷаҳонбиниро таъмин мекунад, аз ҷониби дигар, хатарҳои вобастагӣ ба интернет, пастшавии сатҳи муоширати зинда ва таъсири манфии муҳтавои номатлубро низ ба миён меорад.

Тарбияи маънавӣ дар чунин шароит бояд мақсади асосиро дар бар гирад – ташаккули ҷаҳонбинии солим, ҳисси масъулият, худогоҳӣ ва муҳофизати наврасон аз таъсири манфии муҳити рақамӣ. Омӯзгорон ва волидон бояд истифодаи дурусти технологияҳоро дар равандҳои таълимӣ ва тарбиявӣ ба роҳ монанд, то ҷавонон на танҳо истеъмолгар, балки эҷодкор ва мутафаккири мустақил гарданд

Аз таҳлил бармеояд, ки тарбияи маънавии насли наврас вазифаи муҳим ва умумимиллӣ мебошад. Масъулияти асосӣ бар дӯши оила ва мактаб аст, вале ҷомеа низ нақши бузург дорад. Агар маънавият бо илму дониш ва фарҳанг пайваст гардад, ҷавонон ба нерӯи созанда ва ватандӯст табдил меёбанд.Тарбияи маънавӣ яке аз рукнҳои асосии рушди шахсият ва ҷомеа мебошад. Бе маънавият илм, фарҳанг ва ҳатто иқтисодиёти рушдёфта низ аз арзишҳои инсондӯстӣ ва адолат дур монда, ҷомеаро ба буҳрон мебарад. Аз ин рӯ, ҳам дар оила, ҳам дар мактаб ва ҳам дар сатҳи давлат зарур аст, ки тарбияи маънавӣ ҳамчун самти аввалиндараҷа ба роҳ монда шавад.Технологияҳои муосир метавонанд воситаи пурқуввати тарбияи маънавии насли наврас бошанд, агар ки истифодаи онҳо бо назорат, роҳнамоӣ ва ҳадафмандӣ ҳамроҳ шавад. Омӯзгорон ва волидон бояд аз имкониятҳои мусбати технологияҳо ба манфиати рушди маънавӣ ва ахлоқии кӯдакон истифода баранд.Технологияҳои муосир метавонанд воситаи пурқуввати тарбияи маънавии насли наврас бошанд, агар ки истифодаи онҳо бо назорат, роҳнамоӣ ва ҳадафмандӣ ҳамроҳ шавад. Омӯзгорон ва волидон бояд аз имкониятҳои мусбати технологияҳо ба манфиати рушди маънавӣ ва ахлоқии кӯдакон истифода баранд.Технологияҳои замонавӣ воситаи муҳим барои рушди илму маърифат ва ҷаҳонбинии наврасон мебошанд. Аммо танҳо бо роҳи тарбияи маънавии дуруст метавон онҳоро ба самти созанда равона кард. Тарбияи маънавӣ ва истифодаи оқилонаи технология бояд ҳамқадам бошанд, то ки насли наврас ба инсони комил, масъул ва созандаи ҷомеа табдил ёбад.

Адабиётҳои истифодашуда:

1. Абдуллоев А. Маънавият ва ҷомеа. Самарқанд: Фарҳанг, 2019. 180 саҳ. (саҳ. 42).
2. Раҳимов Х. Асосҳои педагогика. – Бухоро: Маориф, 2020. – 240 саҳ. (саҳ. 88).
3.Azamjon, A. (2023). HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA O 'RTA ASRLAR SHARQ MUTAFAKKIRLARI MA'NAVIY MEROSINING ROLI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 13(4), 157-161.
4. Каримов И. Ӯзбекистон ба сӯи ҷомеаи демокративу маърифатӣ. – Самарқанд : Ирфон, 2018. – 200 саҳ. (саҳ. 57).
5. Саъдӣ. Гулистон. – Душанбе: Ирфон, 2010. – 160 саҳ. (боби IV, саҳ. 76).
6. Айнӣ С. Мактаби кӯҳна. – Самарқанд: Ирфон, 2021. – 240 саҳ. (саҳ. 54).